

Forslag til lov om apotekervæsenet
vedtoges enstemmigt med 134 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændring af lov nr. 182 af 23. juni 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse
vedtoges enstemmigt med 134 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5643; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1141).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 8 og 9 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Tredie behandling af forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5643; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1141).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredie behandling af forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5643; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1141).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Bundvad: Udvalget har haft møde mellem anden og tredie behandling og har modtaget to deputationer. Den ene kom fra Dansk Textil Union, De danske Handelsforeningers

Fællesorganisation, De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, Grosserer-Societetets Komité og Provinshandelskammeret. Deputationen forelagde en række spørgsmål for udvalget. Da disse spørgsmål har været rejst for udvalget før, er de indgået i drøftelsen, og der er taget hensyn til dem i den udstrækning, hvorom der kunne opnås enighed.

Den anden deputation kom fra Arbejdernes Fællesklub, Burmeister & Wain, Refshaleøen. Man var blevet ængstelig for, at skibsværftsarbejderne skulle ind under skibstilsynet og ikke under arbejdstilsynet. Jeg kan derom sige, at udvalget aldrig har drøftet sagen ud fra anden forudsætning, end at skibsværftsarbejderne ombord på skibe går ind under det almindelige arbejdstilsyn, og det meddeltes deputationen. Man ønskede imidlertid en udtalelse fra udvalget herom, og det er det, der har fundet udtryk i udvalgets tillægsbetænkning i bemærkningen om, at udvalget er af den opfattelse, at værftsarbejde ombord på skibe, ligesom under den nugældende ordning, er omfattet af lovforslaget, jfr. også lovforslagets § 32, stk. 2.

Efter at udvalget havde afgivet tillægsbetænkning, blev der rettet yderligere to henvendelser til det. Udvalget mente, at man burde drøfte dem og har afholdt et ekstra møde.

Den ene af disse henvendelser kom fra Bagernes Fagforening i København ved dennes formand, der rejste en række spørgsmål vedrørende bagernes søndags- og natarbejdsforhold. Disse spørgsmål har tidligere af Bagernes Forbund været forelagt udvalget og er indgået i drøftelserne, og der er taget hensyn dertil i det omfang, hvori enighed har kunnet opnås.

Den sidste henvendelse kom fra bagermestrene, Den danske Bagerstands Fællesorganisation. Man rejste tre spørgsmål, de to vedrørende de yngre lærlinges adgang til natarbejde og vedrørende natarbejde forud for visse helligdage. Disse spørgsmål har været gennemdrøftet i udvalget tidligere. Det tredie spørgsmål drejede sig om, hvordan forholdet ville være i den såkaldte spærretid vedrørende retten til at arbejde, når det drejer sig om enker, der fører mandens forretning videre, eller om bagermestrene, der er erhvervshemmede. Ud-

[Bundvad.]

valget drøftede sagen med socialministeren og var enigt om, at der burde findes en ordning her, og det erklærede socialministeren sig enig i. Da der imidlertid ikke er skrevet noget derom, vil jeg gerne bede den højtærede socialminister om her i dag at bekræfte denne enighed.

Med disse bemærkninger skal jeg på udvalgets vegne indstille lovforslagene til vedtagelse uforandret.

Kr. Juul: Inden de tre lovforslag endeligt vedtages, vil jeg gerne gøre nogle enkelte bemærkninger om § 22 i den lov, der skal gælde for landbrug, skovbrug og gartneri.

I § 22 fastsættes der bestemmelser for børns og unge menneskers arbejde, og socialministeren bemyndiges til, når det drejer sig om særlig farligt arbejde, at fastsætte bestemmelser om, at det ikke må udføres før det fyldte 14. år uanset tilsyn af en af forældrene. Denne bestemmelse anser jeg for at være overflødig, fordi jeg mener, at ansvaret her helt og holdent må kunne overlades til forældrene selv. Men under de forhandlinger, der er ført om affattelsen af lovforslaget, er vi fra venstres side gået med til, at bestemmelsen bliver stående i loven under den forudsætning, at ministeren ikke bruger den bemyndigelse, der her gives ham, på en sådan måde, at det vil virke generende for erhvervslivet.

Jeg vil gerne henlede ministerens opmærksomhed på et specielt forhold. Den stærke mekanisering, der er foregået i landbrugs-erhvervet i løbet af de sidste 5 år, har bl. a. medført en udstrakt brug af traktorer. Man kan måske sige, at en traktor er en særlig farlig maskine, men jeg tror, de fleste praktiske landmænd vil hævde, at det er farligere for en ung mand at køre med et spand heste end med en traktor. Den bemyndigelse, der her gives ministeren, må i hvert fald ikke anvendes således, at det forbydes unge mennesker under 14 år at køre med traktor på marken, for det vil være til stor ulempe for landbruget. Jeg har af forhandlingerne i udvalget fået det indtryk, at ministeren er indforstået med denne tankegang, men jeg vil gerne have ministerens bekræftelse derpå.

Ragnhild Andersen: Som jeg gav udtryk for ved disse lovforslags anden behandling,

havde mit parti ønsket en bedre arbejderbeskyttelseslovgivning gennemført end den, der nu efter mange års ventetid og efter års udvalgsbehandling skal gennemføres her i dag. Vi stemte derfor ved anden behandling for at bevare ministerens oprindelige lovforslag, som var betydeligt bedre, mere vidtrækkende og mere omfattende end disse tre lovforslag. Jeg skal ikke gentage, hvad jeg sagde ved anden behandling om det uheldige i at gennemføre disse love, som på mange områder udelukker arbejdere i små virksomheder fra en effektiv beskyttelseslovgivning for liv og sundhed. Jeg skal heller ikke gentage min kritik af, at de regler om beskyttelsesforanstaltninger, der gennemføres for børn og unge arbejdere i industrien, ikke kommer til at gælde indenfor landbrug, skovbrug og gartneri. Jeg skal nøjes med at henvise til mine udtalelser ved anden behandling. Det er imidlertid en kendsgerning, at gennemførelsen af de tre lovforslag, uanset at de ikke er blevet så gode, som de burde være, vil betyde fremskridt på væsentlige områder for mange arbejdere. Mit parti vil derfor stemme for dem ved tredje behandling, idet vi dog fremhæver, at der er problemer her, som ikke er løst, og som vi må forbeholde os ret til at vende tilbage til inden længe.

Visse af problemerne er løst på en alt andet end tilfredsstillende måde. Ved anden behandling rejste jeg det spørgsmål, som tillægsbetænkningen tager stilling til, nemlig spørgsmålet om arbejde ombord på skibe. Af § 1, stk. 4, nr. 3, i lovforslaget om almindelig arbejderbeskyttelse kunne man få det indtryk, at alt arbejde ombord på skibe var undtaget fra bestemmelserne om tilsyn. Det er imidlertid, efter hvad det ærede medlem hr. Bundvad har oplyst i dag, ikke tilfældet, og det fremgår af tillægsbetænkningen, at det ikke har været meningen, at værftsarbejde skulle være undtaget. Jeg rejste ved første behandling det spørgsmål, om reparationer på værft og reparationer ved kaj omfattedes af lovens tilsynsbestemmelser. Svaret foreligger først i dag i tillægsbetænkningen og i det ærede medlem hr. Bundvads tale. Jeg forstår, at arbejdet med reparationer ved kaj ikke underkastes tilsyn. Det fremgår af tillægsbetænkningen, at en deputation fra Burmeister & Wain har været hos udvalget,

[Ragnhild Andersen.]

og at man har bekræftet overfor den, at værftsarbejde omfattes af lovens bestemmelser. Hermed skulle dette spørgsmål være nogenlunde klaret, selvom jeg synes, at bestemmelserne burde have været formuleret klarere, således at der ikke kunne opstå misforståelser.

En anden side af sagen er, at lastning og losning, uanset at det nu kommer ind under lovens almindelige bestemmelser, ikke omfattes af bestemmelserne om de sikkerhedsforanstaltninger, der skal træffes ombord på skibene. Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at materiel, der forefindes på skibe, ikke skal være underkastet tilsyn. Det er i denne forbindelse blevet oplyst for mig, at Havnearbejdernes Fællesforbund har henvendt sig til folketingssekretariatet og anmodet om at få foretræde for udvalget, men har fået den besked, at det kunne ikke lade sig gøre, fordi udvalgets ordfører var bortrejst. Jeg hører nu af det ærede medlem hr. Bundvads tale i dag, at der, efter at betænkningen er afgivet, er kommet to henvendelser til udvalget, dels fra bagernes fagforening, dels fra bagerstanden, så det må vel bero på en fejltagelse, at man ikke har tilladt Havnearbejdernes Fællesforbund at give udtryk for deres synspunkter overfor udvalget.

Når havnearbejderne har ønsket foretræde for udvalget, er det med god grund, for netop deres arbejde er forbundet med så stor fare og risiko, at de har grund til at hæfte sig ved, at der i den nye lov, uanset at transport og lastning og losning hører ind under beskyttelseslovgivningen, findes så mange undtagelsesbestemmelser for arbejde ved lastning og losning, at havnearbejderne ikke kan være tilfredse dermed. Jeg har fået oplyst, at der under frihavnsselskabet gennemsnitlig er beskæftiget 300 havnearbejdere daglig i Frihavnen, og at der hveranden dag kommer en havnearbejder til skade under sit arbejde. Endvidere har man i frihavnsselskabet 150 lovligt anmeldte ulykkestilfælde om året. Det fortæller en smule om, hvor farligt havnearbejdernes arbejde er både på kajen og ombord på skibene. Det er derfor med god grund, de har ønsket at gøre deres synspunkter gældende i anledning af de fore-

liggende lovforslag, som ganske vist betyder et fremskridt for dem, idet lastning og losning i almindelighed kommer ind under beskyttelseslovgivningen, men der er vel nok for mange undtagelsesbestemmelser, som ikke sikrer dem den beskyttelse for sundhed og liv, som de ellers ville have fået.

I forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse § 1, stk. 4, nr. 3, findes der en undtagelsesbestemmelse, idet det heraf fremgår, at loven, medmindre andet måtte følge af de enkelte bestemmelser, ikke finder anvendelse på arbejde, som må henføres til skibstjeneste. En anden undtagelsesbestemmelse findes i § 26. Jeg påtalte allerede ved anden behandling, at § 26, stk. 1, ikke var blevet ændret til det bedre, men der er også grund til at spørge, om de i § 26, stk. 3, omtalte vægtangivelser på tungt gods er tilfredsstillende, idet bestemmelserne i loven af 1932, altså den gamle lov, stadig gælder på dette område. Havnearbejderne diskuterer i hvert fald, hvorvidt der her ikke burde være indført ændrede bestemmelser.

Et andet spørgsmål er arbejdstiden. I § 31 hedder det i almindelighed om arbejdstidens beliggenhed, at den skal tilrettelægges således, at der i hvert døgn gives arbejderne en hvileperiode af mindst 11 på hinanden følgende timer. Senere står der i stk. 1:

„Lastning og losning og de i tilslutning hertil nødvendige arbejder, såsom lager- og pakhusarbejde, omfattes ikke af dette stykkes bestemmelser.“

Det er nok et spørgsmål, om det for et så farligt arbejde er rigtigt at give så vid en undtagelsesbestemmelse som denne, hvor man overhovedet gør en undtagelse fra de almindelige arbejdstidsbestemmelser for alt lastnings- og losningsarbejde.

Det samme kan siges om § 34 vedrørende søn- og helligdagsfrihed, hvor man også i almindelighed undtager samtlige arbejder ved lastning og losning. Når det gælder om at sikre disse arbejdere under deres hårde og risikable arbejde, spiller det også en rolle, at arbejderne får den fornødne hviletid, så de ikke kommer overanstrengte på arbejde efter for kort en hvileperiode. Det nedsætter altid sikkerheden på en arbejdsplads, når arbejderne ikke har fået tid til at hvile ud.

Udover disse ting, som jeg her har nævnt vedrørende havnearbejdernes forhold, er

[Ragnhild Andersen.]

der altså også kommet henvendelse fra bagerens fagforening til udvalget, formentlig angående arbejdstiden, idet bagerne tidligere har gjort indvendinger imod nat-arbejde. Der kunne utvivlsomt rejses flere indvendinger mod de foreliggende lovforslag, og jeg forbeholder mig derfor ret til at vende tilbage til nogle af de vigtigste spørgsmål inden længe.

Imidlertid betyder de tre lovforslag, der skal tages stilling til i dag, så store fremskridt for arbejderne i almindelighed, at også mit parti naturligvis med glæde medvirker til, at lovforslagene går igennem, før folketinget sendes på ferie, og jeg skal derfor anbefale at stemme for de tre lovforslag.

Socialministeren (Strøm): I anledning af det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Bundvad har rettet til mig, vil jeg gerne sige følgende. Når en bagermester dør og efterlader sig en enke, der vil drive bageriet videre, men som ikke selv er faglært, har hun ret til at lade den bestyrer, hun antager, udføre arbejdet i bageriet om natten i samme omfang, som bagermesteren selv havde ret til. Den praksis, der her er tale om med hensyn til enker, støtter sig til en højesteretsdom af 1925. Det har ikke været udvalgets hensigt at begrænse enkens rettigheder, og det er heller ikke administrations hensigt.

Så har man spurgt, hvad der sker, hvis indehaveren af et bageri bliver erhvervs-hemmet; det kan f. eks. tænkes, at han får tuberkulose, men at der er udsigt til, at han senere vil kunne genoptage sit arbejde i fuldt omfang. Jeg kan sige, at i disse tilfælde vil vi anlægge en rimelig og socialt betonet fortolkning af ordet „midlertidigt“ i § 31, stk. 4, på linie med de bestræbelser, som lovgivningsmagten og administrationen iøvrigt udviser for at bringe de erhvervs-hemmede på fode igen.

Det ærede medlem hr. Kr. Juul henstillede til mig at administrere visse bestemmelser i lovforslaget vedrørende landbrug, skovbrug og gartneri på en rimelig måde. Jeg skal hertil sige, at det er klart, at jeg vil administrere loven i den ånd, hvori den er givet.

I tilslutning til, hvad udvalget har udtalt i sin tillægsbetænkning, vil jeg gerne sige,

at jeg er helt enig i, at værftsarbejdere ombord på skibe stadig, som tilfældet er i dag, omfattes af forslaget til lov om almindelig arbejderbeskyttelse. Sådant arbejde er underlagt arbejds- og fabriktilsynet og vil vedblive dermed også efter den nye lov.

Jeg skal iøvrigt ikke gå ind på enkelt-heder i de tre foreliggende lovforslag, men jeg føler trang til fra tingets talerstol at rette en tak til medlemmerne af de skiftende udvalg for det betydelige arbejde, de har udført. Jeg tror, at samtlige medlemmer af de skiftende udvalg og underudvalg vil forstå, når jeg i dag sender en taknemlig tanke til udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Leonhard Hansen, der på grund af sygdom er forhindret i at være tilstede, for den betydningsfulde indsats, han igennem tiden har udført for at få gennemført en forbedring af arbejderbeskyttelsen. Min tak gælder også de medlemmer af udvalgene, som ikke længere har sæde i folketinget, og de embedsmænd fra socialministeriet og arbejds- og fabriktilsynet, der med stor dygtighed og interesse har arbejdet med sagen.

Det er min opfattelse, at med de forslag til en tredelt arbejderbeskyttelseslovgivning, vi har foran os, er vi nået så langt, som det er politisk muligt i dag. Når jeg ser fremover mod den tid, da de nye love skal træde i kraft og omfatte et langt større udsnit af arbejdslivet, end den gamle lov gjorde, vil jeg udtrykke håbet om, at lovenes bestemmelser må medvirke til, at der finder færre arbejdsulykker sted. Det er jo hensigten med en arbejderbeskyttelseslov at forebygge ulykker og at afværge de sundhedsfarer, som arbejdet på vidt forskellige arbejdspladser kan medføre. Derfor vil jeg slutte med at udtale ønsket om, at disse tre love må skabe øget tryghed i vort arbejdsliv, og at de må blive til gavn for arbejderne, til gavn for arbejdsgiverne og dermed til gavn for hele det danske samfund.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til lov om almindelig arbejderbeskyttelse

vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomhed
vedtoges enstemmigt med 135 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri
vedtoges enstemmigt med 136 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om ændringer i forsorgsloven (hjælp til værnepligtige).

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5687; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 1139).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Søren Andersen: Mit parti stillede ved anden behandling et ændringsforslag med hensyn til refusionsreglerne, og vi fik dette ændringsforslag forkastet, men da vi stadigvæk ikke har tillid til administrationen af denne lov og ikke mindst ministerens indstilling hertil, skal jeg anbefale, at man undlader at stemme.

Hans Hansen (Rørby): Ved anden behandling af lovforslaget udtalte jeg, at flertallets og mindretallets stilling til spørgsmålet om ændringer i forsorgsloven vedrørende understøttelse til indkaldte værnepligtige for så vidt var lige dårlig; men på den anden side tager vi lovforslaget som et udtryk for, at tinget har indset det urimelige i at opretholde en sådan lønningsmetode overfor de indkaldte værnepligtige.

Vi kan ikke stemme for dette forslag, men må holde for, at soldaterne lønnes anstændigt, og at tvangen afskaffes, hvorefter soldaterne som frivillige behandles som almindelige frie borgere og lønnes på samme måde som disse.

Vi kan altså ikke støtte dette lovforslag, men må stemme imod det.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker de partier, der har givet tilslutning til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 101 stemmer mod 5; 33 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om ændring i lov om motor køretøjer [Af Stæhr Johansen m. fl.].

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5607).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til behandling.

Ordføreren (Stæhr Johansen): Udvalget har mellem anden og tredie behandling afholdt møde og indstiller lovforslaget til vedtagelse uforandret.

Adolph Sørensen: Idet jeg iøvrigt udtaler min tilfredshed med gennemførelsen af dette lovforslag, vil jeg gerne benytte denne lejlighed til at rette en henstilling, en opfordring, til den højtærede justitsminister.

Jeg er bekendt med, at der i loven er nedfældet en bestemmelse om støjdemper af disse køretøjer; men enhver, der færdes ude omkring i landet, ved, at disse bestemmelser ikke på langt nær overholdes. Derfor vil jeg på hele den støjplagede del af den danske befolknings vegne opfordre den højtærede justitsminister til at indskærpe overholdelsen af disse bestemmelser. Oprindeligt var motiveringen for at undtage disse hjælpemotorcykler fra betaling af den almindelige omsætningsafgift den, at de skulle være et billigt befordringsmiddel til og fra arbejdspladserne. Det er de naturligvis